

štajerski učitelji še šolo, a kranjski se je tudi niso mogli udeležiti, ker se je vršila neposredno pred začetkom šole, ko ima učiteljstvo že polno dela s pripravami.

In s tem zaključuje »Zavezino« vodstvo ta predmet.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslov. učitelj. društev“

v Ljubljani, 25. septembra 1905.

Tajnik: Drag. Česnik Predsednik: L. Jelenc

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca velikega srpana 1905 K 122.698.71.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Za odpravo krajevnega plačilnega sistema v Istri.

Poročal pri XVII. glavni skupščini »Zaveze« v Pulju Miroslav Anžlovar, učitelj-voditelj v Boljuncu.

(Konc.)

Izvajanja in zaključki.

Po izvestju deželnega odbora za mejno grofijo Istro iz l. 1904 je bilo torej, kakor je razvidno iz predidocih »Razkazov«, v šolskem letu 1903/04 vseh ljudskih in meščanskih šol v Istri 184 in 209 moških ter 175 ženskih svetnih učnih oseb ter poleg teh še 7 italijanskih veroučiteljev in 7 slovanskih učiteljic ženskih ročnih del; vseh skupaj torej 398 učnih oseb. Od teh je bilo 154 slovanskih in 230 italijanskih ljudsko-šolskih učiteljskih oseb.

Od 184 šol sta bili, ako število utrakvističnih razpolovimo, 102 slovanski, 82 je pa bilo italijanskih.*)

Od vseh šol je bilo 98 slovanskih in 76 italijanskih; 10 šol, in sicer 8 slovanskih, 1 italijanska in 1 utrakvistična ni bilo aktiviranih, dasi sistemizovanih.

Od slovanskih šol je bilo 63 enorazrednic, 27 $\frac{1}{2}$ dvorazrednic, 5 trirazrednic in 2 $\frac{1}{2}$ večrazrednic.

Italijanskih šol pa je bilo istočačno 20 enorazrednic, 19 $\frac{1}{2}$ dvorazrednic, 11 trirazrednic in 25 $\frac{1}{2}$ večrazrednic.

Od 154 slovanskih ljudsko-šolskih učnih oseb je bilo 110 moških, 44 pa ženskih oseb, in sicer je od prvih stalno nastavljenih 73, začasno pa 37, od drugih 17 stalno, 27 začasno.

Od 230 italijanskih ljudsko-šolskih učnih oseb je bilo 99 moških in 131 ženskih; definitivno nastavljenih 79 moških, 78 ženskih, provizorno pa 18 moških in 48 ženskih učnih oseb; poleg teh sta bila še dva suplenta in 5 suplentinj.

Slovanskih učiteljskih oseb je bilo torej stalno nastavljenih 90, provizorno pa 64; od italijanskih je bilo 157 stalno, provizorno pa 73.

*) Od tu nadalje je pri dotičnem izračunavanju zaradi nepristranosti in točnejših rezultatov število utrakvističnih šol in docentov vselej razpolovljeno.

V vseh teh slučajih vidimo, da prevladuje italijanski življenj na škodo slovanskemu.

Oglejmo si sedaj še številno razmerje med prebivalstvom in učiteljstvom v narodnostnem oziru.

Po zadnjem ljudskem štetju iz leta 1900 je bilo v Istri 191.387 Slovanov in 137.502 Romana; skupaj torej 328.889 prebivalcev ter še nekaj malega drugih narodnosti, ki pa tu ne pridejo v poštev.

Bilo je torej v istem času 1787 prebivalcev na 1 šolo, oziroma 856.48 prebivalcev na 1 učiteljsko osebo.

Vse drugo razmerje pa dobimo, ako računamo po narodnostih, in sicer pride na 1 slovansko šolo 1876.343 prebivalcev, na 1 slovansko učiteljsko osebo pa 1242.772 prebivalcev. Na 1 italijansko šolo pa je bilo 1676.854 prebivalcev, na 1 učiteljsko osebo pa le 597.834 prebivalcev.

Torej je bilo na 1 slovansko šolo 199.489 prebivalcev več nego na 1 italijansko šolo in na 1 slovansko učiteljsko osebo pa celo 644.938 prebivalcev več nego na eno italijansko učiteljsko osebo.

To se pravi; za zenačenje z Italijani po principu enakopravnosti imajo Slovani 14.918 šol premalo in bi jih morali torej dobiti; oziroma Italijani imajo po istem principu enakopravnosti 8.719 šol preveč in bi jih morali odpraviti.

Glede na učno osobje pa so imeli Slovani v primeri z Italijani 166.157 učiteljskih oseb premalo, zakaj le ako bi še 166 učnih oseb dobili, bi jih imeli 320, kolikor jim jih pristojna razmerno z Italijani, ki imajo z istega stališča 119.35 učiteljskih oseb preveč.

S tem pa nikakor ni rečeno, da imajo Italijani absolutno preveč šol in učiteljev, ki bi jim jih mi zavidali; ne, ampak hotel sem le pibiti, kako krivično so zapostavljeni v tem oziru Slovani, in kako nujno in neizogibno zahteva postulat pravičnosti in enakopravnosti, da se čim prej odpravi to kričeče, vnebovpijoče razmerje s tem, da se tudi Slovanom da, kar jim gre po naravnem in avstrijskem državljanskem pravu ter tudi s stališča vseobče človeške kulture.

Bodi mi na tem mestu dovoljeno omeniti tudi neugodnega razmerja med definitivnim in provizornim učiteljstvom; poslednjega je $\frac{1}{3}$ vsega, medtem ko sta približno le $\frac{2}{3}$ definitivni.

Tudi pri tem so Slovani hudo prizadeti; zakaj njih je skoraj polovica provizornih, medtem ko Italijanov ni niti $\frac{1}{3}$ provizornih.

Pri tem je omeniti, da učiteljstvo samo tega zla ni čisto nič krivo, ampak kriv je temu le sebični, zavlačevalni in učiteljstvu skrajno neprijazni sistem.

Dokaz temu nastopno: Po zanesljivih podatkih je bilo približno v istem času v okrajih Koper, Lošinj, Pazin in Volosko 26 podučiteljskih in 27 učiteljskih provizorno nameščenih učnih oseb, ki so imele izpričevalo usposobljenja, in sicer od prvih 2 tri leta, 4 štiri leta, 3 pet let, 3 šest let, 1 sedem let, 4 osem let, 4 deset let, 2 petnajst let, 2 osemnajst let in 1 celo dvajset let.

Istotako se je godilo tudi ostalim 27. Podatkov o tem iz ostalih dveh okrajev, Poreč ter Pulj in Rovinj, žal, nisem mogel dobiti, ali razmerje je bilo približno gotovo isto.

Večina teh ubogih zapostavljenih »capite censi« je gotovo že večkrat prosila za definitivno nameščenje in v višjo kategorijo, ali zaradi zgoraj omenjene kalamite so vedno ostajali na cedilu, t. j. prošnje so jim dosledno odbijali in če je bilo le kako mogoče, niso izvršili definitivnega imenovanja, ampak so rajši pustili, da usposobljeni podučitelji